

Stogowska, Anna Maria

Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu

Notatki Płockie 39/4-161, 45-46

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu

Wyrazem przemian jakie nastąpiły ostatnio w dziedzinie kultury jest powstanie w 1993 roku Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu. Powstało w Warszawie z inicjatywy dyrektora Muzeum w Rapperswilu Janusza Morkowskiego, w obecności dyrektorów Biblioteki Narodowej i Zamku Królewskiego oraz pracowników tychże placówek. Po zarejestrowaniu, na prezesa wybrano prof. Andrzeja Kłosskowskiego wicedyrektora Biblioteki Narodowej w Warszawie, a na jego zastępcę Kazimierza Stachurskiego pracownika Zamku Królewskiego. Celem Towarzystwa jest promocja kultury polskiej za granicą oraz przyczynienie się do zachowania znajdującego się na obczyźnie polskiego dorobku kulturalnego.

Swoje cele Towarzystwo realizuje przez: współpracę z instytucjami kultury polskiej za granicą, a zwłaszcza z Muzeum Polskim w Rapperswil i innymi instytucjami zrzeszonym w stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich na Zachodzie, współpracę z innymi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami a także osobami fizycznymi, którym bliskie są cele statutowe Towarzystwa. Zadania te realizowane są poprzez organizowanie konferencji, sympozjów, seminariów, odczytów, wykładów, wystaw, koncertów, spotkań towarzyskich i wycieczek.

Towarzystwo ma również na celu inspirowanie i popieranie badań nad kulturą polską za granicą i nad metodami promocji kultury polskiej na obczyźnie. Również badań nad dziejami instytucji kultury polskiej na obczyźnie. Prowadzone są również prace dotyczące dokumentacji i konserwacji zbiorów polskich za granicą. Towarzystwo prowadzi finansową pomoc dla instytucji kultury polskiej za granicą. Zabiega o staże i stypendia krajowe i zagraniczne dla podejmujących badania oraz opracowujących programy i raporty związane ze statutowymi celami Towarzystwa. Wspiera i wydaje publikacje związane ze statutowymi celami Towarzystwa.

Towarzystwo utrzymuje się jedynie ze składek członkowskich, darów osób prywatnych czy instytucji. W obszernym sprawozdaniu rocznym za 1993/94 rok stwierdzono: "Współpraca z Polską stała się po przewrocie politycznym nie tylko możliwa, ale także celowa i pożądana. Takie stanowisko doprowadziło w 1991 roku do umowy o długoterminowej współpracy między Muzeum Polskim w Rapperswilu i Zamkiem Królewskim w Warszawie./.../ Do współpracy tej przystąpiło też Muzeum Narodowe i Biblioteka Narodowa w Warszawie".

Wiosną 1994 roku, na zaproszenie prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego dr. Jakuba Chojnackiego, przybył do Płocka dyrektor Muzeum Polskiego w Rapperswilu Janusz Morkowski. Wygłosił wówczas odczyt pt. "Muzeum Polskie w Rappers-

wilu wczoraj i dziś". Interesująca prelekcja była bogato ilustrowana przezręczkami. Z wielkim zainteresowaniem zebrani wysłuchali historii Muzeum. Postanowili także przystąpić do Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu. Na przedstawicielkę Koła Przyjaciół Rapperswilu wybrano dr Annę Stogowską.

Jak wynika ze sprawozdania Towarzystwa w Polsce powstały Koła: w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Lublinie, Wrocławiu i Płocku. Na całym świecie działają przedstawiciele Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu.

W ramach Towarzystwa od 1992 roku powstało Koło Opieki nad Zabytkami Polskimi w Szwajcarii. Zajmuje się ono utrzymaniem i dokumentacją istniejących polskich zabytków w Szwajcarii. Zbiera także

informacje i dokumenty dotyczące działania Polaków w Szwajcarii.

Muzeum Polskie w Rapperswilu jest obok Biblioteki Polskiej w Paryżu i Instytutu Polskiego w Londynie instytucją kulturalną działającą poza krajem. Utworzył je w 1870 roku Władysław Plater, po otrzymaniu od rządu szwajcarskiego zrujnowanego zamku w miasteczku Rapperswil 35 kilometrów od Zurichu. To urokliwe miejsce położone nad jeziorem do dziś wpływa na specyficzną atmosferę starego pełnego zabytków miasta. Turyści chętnie odwiedzają to miejsce podziwiając starą zabudowę miasta i zamek. Rocznie przybywa tu około 600 tysięcy osób z całego świata.

Po klęsce dwóch powstań narodowych zdesperowani Polacy, pragnąc zabezpieczyć zbiory kultury narodowej, zaczęli tworzyć instytucje kulturalne na obczyźnie. Tak powstała Biblioteka Polska w Paryżu i Muzeum Polskie w Rapperswilu. Obok Francji Szwajcaria stała się ważnym ośrodkiem emigracyjnym. Elita intelektualna polska z przełomu XIX i XX wieku przybywała do Muzeum w Rapperswilu w poszukiwaniu zbiorów dotyczących dziejów narodu. Obok Muzeum funkcjonowała tu także biblioteka, której kustoszem był w l. 1892-1896 Stefan Żeromski.

Każda sala ma swoisty charakter i specjalne zadanie. Jest tu np. sala polska, gdzie eksponowane są zbiory nawiązujące do zasobu Polskiego Muzeum Narodowego. Część ekspozycji poświęcona jest historii Polski np. powstaniem narodowym z l. 1830, 1863; wojnie polsko-radzieckiej 1820 roku, czy II wojnie światowej.

Można także obejrzeć ekspozycje poświęcone eksterminacji Polaków. Obraz męczeństwa ukazano przez fotogramy i dokumenty poświęcone ojcu Maksymilianowi Kolbe, Januszowi Korczakowi czy dokumenty związane z obozami śmierci w Katyniu, Charkowie i Miednoje.

Mają tu swe sale zasłużeni Polacy: Maria Skłodowska-Curie, Ignacy Jan Paderewski, w jednej z sal ekspozycyjnych umieszczono tabliczki z nazwiskami 60 Polaków działających w Szwajcarii. W części galerijnej ukazano polskie malarstwo XIX-XX w., grafikę oraz stare druki, porcelanę, pasy kontuszowe, sztukę sakralną.

Unikalny zbiór miniatur z kolekcji Tarnowskich z Dzikowa eksponowany był w grudniu i lutym w Warszawie w Muzeum na Zamku Królewskim i Poznaniu. Wystawa dorobku miniaturzysty Wincentego Lesseura (1790-1805) - nadwornego malarza króla Stanisława Augusta cieszyła się w Polsce ogromnym powodzeniem.

Interesująca jest także prezentowana na Zamku w Rapperswilu wystawa poświęcona Szwajcarom osiadłym w Polsce. W XIX w. szwajcarscy cukiernicy prowadzili w Polsce ponad 60 kawiarni i cukierni. Najbardziej jednak znanym w Polsce Szwajcarem, który zasłynął jako malarz pozostaje nadal Józef Zimmler (1823-1868) W ramach współpracy Muzeum Narodowego w Warszawie i Zamku Królewskiego oraz Muzeum w Rapperswilu eksponowano w Szwajcarii w 1993 roku wystawę poświęconą sławnemu malarzowi, dotychczas nieznanemu w kraju, z którego pochodził.

Zgodnie z wolą Władysława Platera, że zbiory wrócą do wolnej Polski, w roku 1927 dwoma pociągami zasób biblioteki i Muzeum przewieziono do kraju. Po rozdzieleniu znalazły swe miejsce w centralnych instytucjach Bibliotece Narodowej i Muzeum Narodowym. Jedyne drobna część zbiorów została przekazana do różnych polskich muzeów i te właśnie ocalały w czasie II wojny.

Widocznie jednak zamek w miasteczku Rapperswil miał swe przeznaczenie do przechowywania polskich zbiorów, gdyż już w 1955 polscy emigranci założyli tu ponownie Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Polskiego (pierwsze Towarzystwo powstało w 1911 roku z inicjatywy Stefana Żeromskiego). W roku 1975 nastąpiło oficjalne otwarcie Muzeum Polskiego w Rapperswilu. Placówka utrzymywana jest przez Towarzystwo Przyjaciół bez dotacji państwowych, jedynie dzięki ofiarności ludzi dobrej woli. Zmieniło także swój charakter dokumentacyjny kultury polskiej. Jest Muzeum dokumentującym przyjaźń i współpracę polsko-szwajcarską, jak napisano we wstępie do przewodnika po Muzeum, wydanego w 1994 roku. W działalności nawiązuje do Polskiego Muzeum Narodowego z l. 1870-1927 i Muzeum Polski Współczesnej 1936-1952. Myślą przewodnią w działalności Muzeum Polskiego w Rapperswilu były zawsze wyryte na Kolumnie Barskiej stojącej przed zamkiem słowa: "MAGNA RES LIBERTAS" (wolność to wielka rzecz).

Z przewodnika wynika, że Muzeum w Rapperswilu nie stanowi jednorodnego typu ekspozycji. Różnorodność ekspozycji oraz zbiorów sprawia, że osiągnięto unikalną i ciekawą kompozycję. Polskiej sztuce ludowej poświęcone są odrębne ekspozycje, cieszące się powodzeniem u zwiedzających zwłaszcza licznych reprezentantów Polonii rozproszonych na świecie, dla których Muzeum w Rapperswilu stanowi częstkę Polski.

Oprócz części ekspozycyjnej na Zamku w Rapperswilu znajdują się dwie kaplice. Jedna symboliczna poświęcona drodze Polaków do wolności. Druga z trzema wizerunkami Matki Boskiej: Częstochowskiej, Ostrobramskiej i Kozielskiej oraz z dwoma tablicami pamiątkowymi poświęconymi polskim jeńcom zamordowanym w obozach sowieckich i ofiarom stalinizmu oraz matkom i dzieciom, które zginęły na "Nieludzkiej Ziemi".

W cytowanym sprawozdaniu prezes Max Berti napisał: "Kto zna Muzeum Polskie wie, że my nie porzucamy tylko na przeszłości. Polska znajduje się w trakcie decydującego przełomu. Świadomi jesteśmy, że nasz wpływ z Rapperswilu na przebieg wydarzeń w Polsce jest znikomy. Dokładamy wszelkich starań, by Muzeum stało się miejscem spotkań z Polakami, zarówno z tzw. "zwykłymi" gośćmi, jak i z elitą intelektualną (z ludźmi sztuki i życia politycznego), aby także w miarę naszych możliwości przyczynić się do powstania rodziny europejskiej".

Towarzystwo Naukowe Płockie podejmuje wiele cennych inicjatyw i działań. Wypada aby jego członkowie poparli również działalność Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu.